

РЪКОВОДСТВО

за докторантите в докторската програма „Медии и комуникации“ във
Факултета по журналистика и масова комуникация,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Докторантското обучение се осъществява в акредитираната от НАОА докторска програма „Медии и комуникации“ и е в съответствие с Правилника за организацията и провеждането на докторантурите в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (ПОПДСУ)¹, с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (ПУРПНСЗАДСУ)², с Националната квалификационна рамка за ОНС „доктор“³, с Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот⁴ и нейните актуализации⁵ и с критериите и изискванията към работата на докторантите и към подготовката на докторските тези във Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“. Докторантът се обучава за **тригодишен период**, ако е редовен или на самостоятелна подготовка, и за **четиригодишен период**, ако обучението е задочно, както е посочено в чл.12 (2) на ПУРПНСЗАДСУ, в едно от първичните звена⁶ на ФЖМК по учебен план, предвиждащ дейности, съобразени с ПУРПНСЗАДСУ, чл. 12 (6) и чл. 36 (1-4).

ЗАЧИСЛЯВАНЕ НА ДОКТОРАНТУРА

След успешното полагане на кандидатдокторантските изпити Катедреният съвет на първичното звено, което ще обучава докторанта, определя научния му ръководител според научната специалност, в която докторантът ще извършва изследователската си дейност и обучението си. **Научният ръководител** организира цялостната подготовка на ръководения от него докторант. Той му дава консултации, при необходимост осигурява допълнителна консултация с други специалисти, редовно контролира изпълнението на поставените му с индивидуалния план задачи (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 40).

Факултетният съвет утвърждава предложението на катедрата и въз основа на решението му Ректорът на СУ издава **заповед за зачисляване**, в която е посочена началната дата на периода на обучение (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 25). През периода на докторантурата си „редовните докторанти не могат да постъпват на щатна работа по време на докторантурата за повече от половината от

¹ Правилникът е приет с решение на Академичния съвет от 2004 г. на основание чл.140, ал.4 от Правилника за устройството и дейността на Софийския университет "Св. Климент Охридски. Правилникът е в съответствие със Закона за висше образование, Закона за научните степени и научните звания, Наредбата за държавните изисквания за приемане и обучение на докторантите и други подзаконовни актове, уреждащи тази дейност.

² Приет с решение на Академичния съвет на 31 октомври 2018 г., изменен и допълнен с решения на Академичния съвет от 25 септември 2019 г., 30 октомври 2019 г., 29 януари 2020 г., 26 февруари 2020 г., 27.05.2020 г., 21.10.2020 г. и от 16 декември 2020 г.

³ Национална квалификационна рамка на Република България. МОН, 2012. https://www.navet.government.bg/bg/media/NQF_bg.pdf; <https://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=1980>

⁴ Европейска квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР). Люксембург: Служба за официални публикации на Европейските общности, 2008. 20 с. ISBN 978-92-79-08469-0. DOI 10.2766/10212. https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-ecf/files/leaflet_bg.pdf; <https://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=1999>

⁵ Препоръка на Съвета на Европейския съюз от 22 май 2017 година относно Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот и за отмяна на препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. за създаване на Европейска квалификационна рамка за обучение през целия живот (2017/C 189/03). Официален вестник на Европейския съюз, 15.06.2017, с. 15-28. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017H0615(01);); <https://www.navet.government.bg/bg/media/CELEX-32017H061501-BG-TXT.pdf>.

⁶ Под първично звено се разбира катедрата. Понастоящем във ФЖМК има пет катедри, които обучават докторанти и които разполагат с хабилитирани специалисти, чиято компетентност покрива различни тематични области в полето на обществените комуникации и информационни науки.

законоустановеното работно време“ (ПОПДСУ, чл. 42 (1). След 1 януари 2000 година периодът на обучение се зачита за трудов стаж до приключване на докторантурата, но не се зачита за осигурителен стаж, ако не са внесени осигурителните вноски (ПОПДСУ, чл. 49). Докторантът е **зает с дейности, изпълнявани в обучаващото го звено**: квесторство, подпомагане на работата с дипломанти, участие в катедрени заседания, писане на рецензии за дипломни работи, участие в организирането на научни форуми и други инициативи, асистирание в преподаването при спазване на определени условия и др.

След зачисляването си докторантът би следвало да се регистрира в **електронната платформа Мудъл**, в която се осъществява част от обучението на докторантите, и в **системата СУСИ**, която генерира учебните протоколи и резултати от положените изпити. Всеки докторант получава достъп до свой акаунт чрез свой служебен имейл адрес, предоставен му от инспектора по докторските програми. Друг основен източник за информация на докторантите е **интернет страницата на ФЖМК**:

https://www.unisofia.bg/index.php/bul/universitet/t/fakulteti/fakultet_po_zhurnalistika_i_masova_komunikaciya.

В срок от три месеца след началото на периода на обучение докторантът заедно с научния си ръководител изготвя **индивидуалния си учебен план** въз основа на общия учебен план за докторантите в СУ, адаптиран с решение на Факултетния съвет на 25.01.2018 г. с протокол № 004.

УЧЕБЕН ПЛАН

В общия учебния план е приложена системата за натрупване и трансфер на кредити в обучението, съобразно Наредба №21/30.09.2004 г. за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища⁷, а именно: 60 кредита за учебна година. Осигуреният задължителен минимум за тригодишно обучение е 360 часа аудиторна и 5040 часа извънаудиторна натовареност, което се равнява на **180 ECTS кредита**.

Общият учебен план⁸ на докторската програма предвижда няколко типа дейности.

— Учебна дейност

За да се покрият нужните кредити за всяка учебна година и общо за тригодишния период на обучение за редовната докторантура, индивидуалният учебен план би следвало да включва **2 задължителни докторантски минимума** – 1) по специалността и 2) по чужд език. Докторантските минимума се планират през първата докторантска година и носят съответно 20 и 10 кредита. За минимумите се подават заявления във **ФЖМК** и във ФКНФ. От задочните докторанти и докторантите на самостоятелна подготовка не се изисква минимум по чужд език (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 36(3)).

⁷ В сила от 12.10.2004 г. Издадена от Министерството на образованието и науката Обн. ДВ. бр.89 от 12 Октомври 2004 г., издадена на основание чл. 44а, ал. 7 от Закона за висшето образование.

⁸ Приет на 25.01.2018 г. на ФС (протокол № 004) и съобразен с ПУРПНСЗАДСУ, чл. 37.

През **първата и втората докторантска година** се планират **не по-малко от 2 курса от задължително-избираемите докторантски курсове**, които формират академични знания и компетенции. Освен това **за целия период** на обучение се планират **не по-малко от два курса**, които са от една от двете групи избираеми докторантски курсове – 1) формиращи специфични изследователски знания и компетенции или 2) по научното направление или научната специалност на докторантурата. Всеки курс е с хорариум 30 лекционни часа и носи 5 кредита. Добре е тези избираеми курсове да бъдат взети през първата и втората докторантска година, тъй като отлагането им за третата крие рискове, които могат да доведат до невъзможност докторантът да се отчисли успешно. Всеки семестър на сайта на ФЖМК се публикуват предложенията за докторантски курсове, от които докторантите могат да изберат онези, които съответстват на научната специалност и темата на дисертационния им труд, и да ги заложат в индивидуалния си учебен план. Разбира се, необходимо е да съгласуват избора си с научния си ръководител, който отговаря за тяхното обучение. Възможно е докторантът да избере и от курсовете, организирани от други факултети на СУ, от интердисциплинарни докторантски центрове, училища или академии към СУ или от други университети, с които СУ „Св. Климент Охридски“ има договори за сътрудничество, включително по програма "Еразъм". За да се запише на планиран курс, докторантът подава **заявление** до инспектора по докторските програми в началото на семестъра, в който се провежда курса. Посещава лекциите, чието начало се обявява на сайта, и взема изпита по учебната дисциплина. Посещението и оценките от задължителните и избираемите докторантски курсове се удостоверяват с протокол, издаван от инспектор учебна дейност на ФЖМК или от съответното звено, където се извършва обучението. Протоколът се представя на инспектора, отговарящ за докторантите, в рамките на 10 работни дни след полагане на изпита.

Задължителни за втората и третата година са **научно-образователните докторантски семинари**. Такъв научно-образователен семинар „Медии и комуникации“ се организира от ФЖМК всяка година през ноември или декември. Участието в него дава възможност за обмен на теоретичните и практико-приложните постижения на младите изследователи, за очертаване на интердисциплинарни връзки и разнообразен инструментариум в научните изследвания в полето на обществените комуникации и информационните науки . Във фокуса на Семинара е взаимодействието между младите изследователи с различен опит и проучвателски нагласи, следващи различни теоретични парадигми, методологии и научни традиции. Дискусията между тях е тласък за научно развитие и гарант за увеличаване на качествените докторантски тези. Освен това Семинарът разчита на приемствеността в науката, осъществявана чрез връзката учител – ученик. Възможно е докторантите на ФЖМК да посетят и друг семинар в СУ, но той трябва да е предназначен за докторанти, а участието си трябва да удостоверяват със сертификат за преминато обучение.

В таблицата по-долу са описани видовете докторантски курсове, кредитите, които носят, хорариумът им и разпределението им по години.

ДОКТОРСКИ МИНИМУМ - задължително 30 (Р, 3) / 20 (С) ECTS кредита								
Наименование на учебната дисциплина	Вид на докторантския курс	Оценяване	ECTS кредити	ЧАСОВЕ			Всичко задължителни занятия	Разпределение по години
				лекции	семинарни занятия	извънаудиторна натовареност		
Докторски минимум по специалността	задълж.	изпит	20	не	не	600		първа година
<i>Изпитът се провежда по индивидуална програма и конспект, предложена от ръководителя и утвърдена от катедрата, към която е зачислен докторанта.</i>								
Докторски минимум по западен език	задълж.	изпит	10	не	не	300		първа година
<i>Изпитът е задължителен само за докторанти в редовна и задочна форма на обучение и не е задължителен за докторанти на самостоятелна подготовка.</i>								
ЗАДЪЛЖИТЕЛНО-ИЗБИРАЕМИ ДОКТОРАНТСКИ КУРСОВЕ (20 ECTS кредита)								
Наименование на учебната дисциплина	Вид на докторантския курс	Оценяване	ECTS кредити	ЧАСОВЕ			Всичко задължителни занятия	Разпределение по години
				лекции	семинарни занятия	извънаудиторна натовареност		
Курсове, формиращи академични знания и компетенции	задълж.	изпит	5/5	30	не	120	150	първа и/или втора година
Научно-образователен докторантски семинар	задълж.	т.о.	5/5	не	60	240	300	втора и трета година
ИЗБИРАЕМИ ДОКТОРАНТСКИ КУРСОВЕ (минимум 10 ECTS кредита)								
Курс, формиращ специфични изследователски знания и компетенции	избираем	изпит	5	30	не	120	150	текущо
Курс по научното направление на докторантурата (свързан с научното съдържание и тематика на дисертационния труд)	избираем	изпит	5	30	не	120	150	текущо

— Научноизследователска дейност

Според втората част от учебния план работата по дисертацията включва дейности, от които трябва да се наберат задължителните 50 кредита. Тя обхваща дейности в две направления – **(1) работа по дисертационния труд** и **(2) оповестяване на резултатите от научното изследване**.

(1) Пряката работа върху дисертационния труд е съсредоточена в три фази: а) подготовка на дисертационния труд (проучване и реферирание на научни трудове, работа в архиви и научни репозиториуми, практики, събиране и обработка на емпирични материали) през първата докторантска година – 5 кредита; б) работа над дисертационния текст и представяне на обособена част от дисертационния труд (мин. 50 стр.) през втората година – 15 кредита; в) представяне на

обособена част от дисертационния труд (мин. 80-100 стр.) на научния ръководител за отчисляване с право на защита – 15 кредита и/или представяне на пълен текст и провеждане на вътрешно обсъждане на дисертационния труд в рамките на срока на обучение – 20 кредита. Ако обаче в края на тригодишния обучителен период не е предаден завършен дисертационен текст, 20-те кредита за вътрешното му обсъждане се присъждат, след като това бъде направено в срока, в който е позволено да се упражни правото на защита (вж. ПУРПНСЗАДСУ, чл. 63, ал. 5).

В таблицата са посочени етапите по работата над дисертацията. Първият ред описва изискването за проект на дисертационния труд, което се отнася само за докторантите на самостоятелна подготовка. Те правят задължителните 50 кредита още при зачисляването си с проект на дисертационния си труд в обем 80-100 стр.

II. НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ		
Задължителен минимум ECTS кредити в зависимост от формата на обучение: 110 (P), 120 (З), 130 (С)		
1. Работа по дисертацията (задължително 50 ECTS кредита за всички форми на обучение)		
Наименование на дейността	ECTS кредити	Разпределение по години
Проект на дисертационния труд, подготвен в основната му част, и библиография - мин. 80-100 стр. (присъждат се на докторанти на самостоятелна подготовка)	50	текущо
Подготовка на дисертационния труд: проучване и реферирание на научни източници, практики, събиране и обработка на емпирични материали, работа в архив.	15	текущо
Изпълнение на индивидуалния план, представяне на дисертацията на научния ръководител и отчисляване с право на защита (представяне на обособена част от дисертационния труд - мин. 80-100 стр.)	15	последна година
Провеждане на вътрешно обсъждане на дисертационния труд в рамките на срока на обучение	20	последна година

(2) Апробирането и оповестяването на резултатите от научноизследователската дейност изисква от докторанта три форми на активност: 1) публикации, свързани с темата на дисертацията, в индексирани научни издания или в неиндексирани научни издания (списания, годишници, сборници и др.); 2) доклади на национални и международни научни конференции, школи и семинари или на научни форуми в чужбина; 3) участие в университетски, национален или международен проект.

2. Научноизследователска дейност (задълж. според формата на обучение: 60 (P), 70 (З), 80 (С) ECTS кредита)		
ПУБЛИКАЦИИ, свързани с дисертацията:	Задължителен минимум 40 ECTS кредита за докторантите от всички форми на обучение	
1. Публикации в индексирани научни списания/издания	по 30 на публикация	текущо
2. Публикации в научни издания (неиндексирани списания, годишници, сборници и др.)	по 20 на публикация	текущо
УЧАСТИЯ/ДОКЛАДИ пред научни форуми:	Задължителен минимум ECTS кредити - според формата на обучение: 20 (P), 30 (З), 40 (С)	
1. Доклади на международни научни форуми в чужбина и в страната	по 15 на участие/доклад	текущо
2. Доклади на български научни конференции, школи или семинари	по 10 на участие/доклад	текущо
УЧАСТИЕ В ПРОЕКТ	Няма задължителен минимум кредити. При участие се присъждат: за университетски проект – 5 кредита; за национален – 10 кредита; за международен – 25 кредита.	текущо

Различните публикации/доклади трябва да представят различни резултати от дисертационния труд. Задължителни са **поне 2 публикации** по темата на дисертацията, **за да се натрупат кредитите по учебен план, но те могат да се окажат недостатъчни за изпълнението на минималните национални изисквания**, които са задължително условие за допускане до защита (вж. частта „Минимални национални изисквания за допускане до защита на дисертационния текст“). Затова е добре **докторантът да завърши обучението си поне с 3 публикации**.

При **отчитането на публикациите и докладите** трябва да се имат предвид следните изисквания:

- Попълва се пълният набор от реквизити в библиографското описание на публикациите: фамилия и име на докторанта/съавторите, заглавие на статията или студията, заглавие на изданието, място на издаването, име на издателството, брой/том, година, страници, линк към изданието (ако е електронно), ISBN или ISSN print (eISSN online).
- Важно е докторантът да се посъветва с научния си ръководител дали изданието е вписано в съответната графа на отчета: за индексирани издания се присъждат 30 кредита, а за неиндексирани издания – 20 кредита. Световноизвестните наукометрични бази данни са Scopus, Web of Science, Google Scholar, MLA International Bibliography (Pro-Quest), ERIHplus, CEEOL, EBSCO, International Scientific Indexing (ISI), MLA International Bibliography (Pro-Quest), IBZ и др. В Националния център за информация и документация (НАЦИД) са налични (1) списъкът на съвременните български научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (<https://randii.nacid.bg/home>) и (2) националният референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране (<https://nrs.nacid.bg/home>).
- Според ППЗРАСРБ⁹ с удостоверение от съответния издател за "публикувани" се приемат и статии, студии, монографии и др., които са приети за печат в издания, които притежават ISSN или ISBN.

⁹ ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА РАЗВИТИЕТО НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, Приет с ПМС № 202 от 10.09.2010 г., Обн. ДВ. бр.75 от 24 Септември 2010 г., изм. ДВ. бр.19 от 8 Март 2011 г., изм. ДВ. бр.9 от 31 Януари 2012 г., изм. ДВ. бр.62 от 12 Юли 2013г., доп. ДВ. бр.60 от 22 Юли 2014 г., изм. ДВ. бр.57 от 28 Юли 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр.56 от 6 Юли 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 19 Февруари 2019 г.

— Допълнителни дейности

Допълнителните дейности са заложи в съответствие с чл. 51, ал. 1 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ и няма задължителен минимум кредити от тях.

3. Допълнителни дейности (няма задължителен минимум кредити)		
1. Участие в заседанията на катедрения съвет, на които се разглеждат въпроси, свързани с докторантската степен, за което задължително се поканва	по 1 кредит на участие	текущо
2. Възлагане на административна работа (участие като квестор в провеждане на изпити и други за редовна форма на обучение)	по 1 кредит на участие	текущо
3. Участие в организиране и провеждане на семинари, срещи, конференции и други инициативи (за редовна форма на обучение)	по 1 кредит на участие	текущо
4. Подпомагане работата с дипломанти (при необходимост)	по 1 кредит на рецензия	след полагане на задълж. изпити

— Педагогическа дейност

След полагането на минимумите от индивидуалния план през втората и третата година на редовната докторантура МОЖЕ да се възлага преподавателска дейност, като 45 часа на учебна година са без заплащане, а остатъкът от 45 до 120 часа на учебна година е със заплащане (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 59(2)).

Семинарно занятие с хорариум 30 часа, проведено с една група, носи 5 кредита. Ако курсът включва повече часове, повече групи или и двете, броят на кредитите се увеличава пропорционално. Ако не съществува организационна възможност на докторант да бъде възложено реално водене на семинарни занятия, по преценка на научния ръководител му се възлага разработването на методически материали за семинарни занятия.

Индивидуален учебен план¹⁰

На базата на този учебен план всеки докторант изготвя заедно с научния си ръководител **индивидуален учебен план за целия срок на обучение** и Факултетният съвет по предложение на първичното звено го утвърждава не по-късно от три месеца след зачисляването (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 38(3)).

В началото на бланката се предвижда вписването на следната информация:

Докторска програма: МЕДИИ И КОМУНИКАЦИИ

¹⁰ ПУРПНСЗАДСУ, чл. 37 и 38.

Образователна и научна степен: ДОКТОР

Професионално направление: 3.5. Обществени комуникации и информационни науки

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки

Обучаваща институция: Факултет по журналистика и масова комуникация на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Форма на обучение: редовно / задочно / на самостоятелна подготовка

Продължителност на обучението: 3 години / 4 години / 3 години

Форма на завършване на обучението: защита на дисертационен труд

Индивидуалният учебен план се състои от общ учебен план за целия период на обучение и работен план по години. Той съдържа:

1. темата на дисертационния труд, както и приложена анотация и разширен план на дисертационния текст;
2. разпределението на всички дейности по години;
3. докторантските курсове и изпити по години;
4. посещението на определен цикъл лекции и упражнения, участието в семинари, конференции и други публични научни изяви;
5. преподавателска дейност на докторанта след полагане на изпитите по т. 3;
6. участие в научни форуми (национални и/или международни);
7. етапите и сроковете за подготовка на дисертационния труд (съобразено с ПУРПНСЗАДСУ, чл. 38(2)).

При необходимост от актуализация на индивидуалния план промените се обсъждат и приемат на Катедрен съвет и се внасят за утвърждаване във Факултетен съвет. Промяна на темата на дисертационния труд може да се направи не по-късно от три месеца преди заседанието за предварително обсъждане на дисертационния текст, като промяната трябва да се обсъди и приеме от Катедрения и Факултетния съвет и да настъпи със заповед на Ректора (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 38(4)).

Прекъсване или удължаване на обучението са възможни по реда и условията, описани в ПУРПНСЗАДСУ, чл. 55 (1-3) и чл. 56.

Отчетност и атестиране на докторантите

Според ПУРПНСЗАДСУ, чл. 41 и чл. 42, на всеки три месеца и в края на всяка докторантска година се представят отчети в специално подготвени бланки за извършената работа по плана. В края на целия период на обучение се предава и обобщен отчет за извършената дейност през трите докторантски години. Отчетите се представят и се консултират с научния ръководител, чието мнение за работата на докторанта е ключово за положителното или отрицателното му атестиране. Готовите отчети се предават подписани на инспекторите на катедрите, в които се обучават докторантите, на инспектора по докторските програми и на научния ръководител не по-късно от една седмица след приключването на отчетния период. На катедрено заседание докторантът, поканен предварително

от инспектора на катедрата, представя отчета си, а научният ръководител докладва своето мнение и оценка за работата на докторанта, представено в писмен вид и завършващо с предложение към Катедрения съвет за положителна/ отрицателна атестация на отчетния период. От годишния отчет и атестация зависи получаването на допълнителна субсидия за докторантите, чийто размер се обявява всяка година въз основа на отпуснати средства от МОН.

Внимание! При прилагането на системата за натрупване и трансфер на кредити в обучението, научноизследователската и педагогическата дейност по индивидуален учебен план може да се осъществява пренос на кредити за всяка докторантска година.

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структура, съдържателни особености и оформяне на текста

Дисертационният труд следва най-общо следната структура: **заглавна страница**, съдържание, увод, изложение, заключение - резюме на получените резултати с **декларация за оригиналност**; библиография (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 64 (2)).

В уводната част се формулират актуалността на темата, обектът, предметът, обхватът на изследването (темпорален, обектен и пр.), целта, хипотезата, задачите, методологията.

Изложението се разделя на глави, чийто брой варира. Задължително е да се включи теоретичен преглед на научните изследвания по проблема, който може да включва няколко аспекта и понякога нужда от проследяване на интердисциплинарна дискусия върху тези аспекти. В теоретичната част се демонстрират задълбочени теоретични знания по специалността и детайлно познаване на източниците по темата на дисертационния труд. Докторантът обаче се култивира по време на обучението си и като изследовател и би следвало да развие способностите си за самостоятелни научни изследвания. Затова дисертационният труд предвижда и провеждане на собствено изследване, което да представи нови или специфични страни на обекта на изследването, да ги анализира, да търси тенденции и зависимости, да очертава процеси, да предложи решения от полза на теорията или практиката и др. Възможно е да се обособят още глави в изложението съобразно нуждите от изясняване на методологични и др. въпроси.

Заклучителната част представлява синтезирано обобщение на смисловите ядра в текста и представяне на резултатите от изследването.

- Библиографското цитиране се състои от библиографско описание, съдържащо сведения за цитирания документ, и препратки, които свързват основния текст с библиографското описание. Възможни са три начина за библиографско цитиране: в самия текст, под линия и в края на текста чрез самостоятелен библиографски списък. Стандартът за библиографско цитиране се описва в *БДС ISO 690:2011. Информация и документация. Ръководство за библиографско цитиране и цитиране на информационни ресурси*. Оформянето на трите начина за библиографското цитиране е представено и в *Официален правописен речник на българския език*, София: Просвета, 2012, с. 124-130. Избраният от докторанта начин на библиографско цитиране се прилага последователно в целия текст на дисертацията.
- **Авторефератът** в синтезиран вид предава съдържанието на дисертационния текст. В него се следва структурата на дисертацията, но се добавя описание на приносите на изследването и списък на авторските публикации по темата на дисертационния труд.

Качествени критерии към дисертационния текст

Оценката на качествата на дисертационния текст се извършва въз основа на следните критерии:

- Актуалност и значимост на разработвания в дисертационния труд проблем;
- Задълбоченост и изчерпателност на проучването на теоретичните източници;
- *Доказване с нови средства на съществени страни на вече съществуващи теории, хипотези и др.;*
- *Предлагане на нови трактовки, дефиниции и пр. на актуален и анализиран вече обект на научни изследвания;*
- Операционалност на избраните методи за изследване;
- *Създаване на нови класификации, методи, технологии, и т. н.;*
- Коректност при събирането, обработката и анализа на емпирични данни;
- Достоверност на материала, върху който се градят приносите;
- *Получаване и доказване на нови факти;*
- *Получаване на факти, потвърждаващи известни вече теории, трактовки и т.н.;*
- Богатство на научните източници, показващо библиографска осведоменост;
- Селекция на научните източници, показващо умение за ориентация в качествата на текстовете и участието и значението им за научния диалог;
- Съобразеност с композиционните изисквания към дисертационния текст;
- Ниво на езиково-стиловите качества на изложението и степен на отклонение от книжовните граматични, правописни и пунктуационни норми;
- Съответствие на текста на автореферата с текста на дисертационния труд.

Критерии към приносите, декларирани от докторанта:

- По техния характер: новост за науката (нови теории, хипотези, методи и др.); обогатяване и критически анализ на съществуващи знания; приложение на научни постижения в практиката, реализиран ефект;
- Според авторското участие в получаването на приносите на дисертационния труд и на публикациите по него;

— Според възможностите за използване на получените резултати.

ДОПУСКАНЕ ДО ЗАЩИТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Според Правилника за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България¹¹, чл. 25 „До защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" се допуска докторант, който е **отчислен с право на защита и отговаря на минималните национални изисквания**“¹².

ОТЧИСЛЯВАНЕ С ПРАВО НА ЗАЩИТА

Отчисляването на докторантите с право на защита в третата им година по учебния план се извършва, когато докторантите са **положили изпитите и са изпълнили останалите задачи съгласно индивидуалния си план** (ПУРПНСЗАДСУ¹³, чл. 63(1), т.1). В срок до един месец след изтичането на срока на обучение първичното звено предлага на факултетния (научния) съвет докторантът да бъде отчислен с право или без право на защита¹⁴ (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 63(2)).

— Ако докторантът бъде отчислен с право на защита и **преди изтичане на срока на обучение**, трябва да са налице следните условия:

1. изпълнени са дейностите по обучението, успешно са положени изпитите, определени в индивидуалния учебен план, като са събрани задължителният брой кредити.
2. при положително решение на първичното звено за готовността за защита на дисертационния труд пред научно жури по чл. 67 ал. 1 и ал. 2 и решение за отчисляване(ПУРПНСЗАДСУ, чл. 63 (3)).

При отчисляване и вътрешна защита¹⁵ преди изтичането на срока на обучение е предвидено материално стимулиране за докторантите на редовно обучение. Ако предварителното обсъждане в катедрата се проведе преди крайната дата на периода на обучение, докторантът получава финансово стимулиране от 1000 лв. При провеждане на публичната защита и получаване на докторската диплома в рамките на четвъртата година, докторантът получава още 1000 лв.

— Ако докторантът бъде отчислен с право на защита, като е изпълнил дейностите по обучението и без да е предал дисертационния си текст за разглеждане от първичното звено, то **тогава правото на защита може да бъде упражнено не по-късно от 5 години** от решението на

¹¹ ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА РАЗВИТИЕТО НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, Приет с ПМС № 202 от 10.09.2010 г., Обн. ДВ. бр.75 от 24 Септември 2010 г., изм. ДВ. бр.19 от 8 Март 2011 г., изм. ДВ. бр.9 от 31 Януари 2012 г., изм. ДВ. бр.62 от 12 Юли 2013 г., доп. ДВ. бр.60 от 22 Юли 2014 г., изм. ДВ. бр.57 от 28 Юли 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр.56 от 6 Юли 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 19 Февруари 2019 г.- чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.

¹² Същия смисъл е изразен в ПУРПНСЗАДСУ, чл. 62 (1).

¹³ Приет с решение на Академичния съвет на 31 октомври 2018 г., изменен и допълнен с решения на Академичния съвет от 25 септември 2019 г., 30 октомври 2019 г., 29 януари 2020 г., 26 февруари 2020 г., 27.05.2020 г., 21.10.2020 г. и от 16 декември 2020 г.

¹⁴ Условието за отчисляване без право на защита са описани в ПУРПНСЗАДСУ, чл. 60 (1-3).

¹⁵ Предварително обсъждане на дисертационния труд в първичното звено.

Факултетния (научния) съвет (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 63 (5). Но „Факултетите осигуряват финансово защитите на дисертационните трудове на редовните и задочните докторанти по държавна поръчка, които са преминали успешно обсъждането на дисертационния труд в първичното звено в срок до една година от изтичане на срока по чл. 12, ал. 2“ (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 50 (1).

Отчисляването и в двата случая се утвърждава от Факултетния съвет, а Ректорът въз основа на решението на ФС издава заповед за отчисляване (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 63 (4) и (6).

Минимални национални изисквания за допускане до защита на дисертационния текст:

В ПУРПНСЗАДСУ¹⁶, чл. 63 (1), т.4 се указва, че „до публична защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" се допуска докторант, който отговаря на минималните национални изисквания.

В таблица 1 са посочени необходимите точки за покриване на минималните национални изисквания:

Област 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, 3.2. Психология, 3.3. Политически науки, 3.4. Социални дейности, 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, 3.6. Право, 3.7. Администрация и управление, 3.8. Икономика, 3.9. Туризъм

Таблица 1. Минимални изисквани точки по групи показатели за различните научни степени и академични длъжности

Група от показатели	Съдържание	Доктор	Доктор на науките	Главен асистент	Доцент	Професор
А	Показател 1	50	50	50	50	50
Б	Показател 2	-	100	-	-	-
В	Показател 3	-	-	-	100	100
Г	Сума от показателите от 4 до 10	30	100	-	200 (100 за ПН 3.6)	200 (100 за ПН 3.6)
Д	Сума от показателите от 11 до 13	-	100	-	50	100
Е	Сума от показателите от 14 до края	-	-	-	-	100

Според таблица 1 за научната област, в която попада докторската програма „Медии и комуникации“, докторантът отговаря на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, когато има:

- 50 точки по Показател 1 от група А, който изисква наличието на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор";
- 30 точки по Показатели 4-10 от група Г, които изискват наличие на една или няколко от следните публикации:

¹⁶ Приет с решение на Академичния съвет на 31 октомври 2018 г., изменен и допълнен с решения на Академичния съвет от 25 септември 2019 г., 30 октомври 2019 г., 29 януари 2020 г., 26 февруари 2020 г., 27.05.2020 г., 21.10.2020 г. и от 16 декември 2020 г.

Таблица 2. Брой точки по показатели

Група от показатели	Показател	Брой точки
А	1. Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор"	50
Г	4. Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд	100
	5. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" или за присъждане на научна степен "доктор на науките"	75
	6. Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	30/n
	7. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	10/n
	8. Студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	45/n
	9. Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	15/n
	10. Публикувана глава от колективна монография	20/n ¹⁷

По показатели 4 и 5 незащитения докторант трудно би могъл да представи публикации, но по следващите показатели би следвало да има отчетени публикации, тъй като те са заложили за изпълнение и в учебния план на докторската програма "Медии и комуникации".

Внимание! Публикациите, осъществени от докторантите, имат различна стойност според учебния план в докторската програма и според таблицата за минималните национални изисквания. Затова по-сигурно е докторантите да имат поне три публикации.

ПРОЦЕДУРА ПО ЗАЩИТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В чл. 63 (1), т.2 на ПУРПНСЗАДСУ¹⁸ се посочва, че „до публична защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" се допуска докторант, който е подготвил дисертационен труд с резултатите от изследванията си.

Ако докторантът има желание да защити в периода на обучението си, би следвало да представи напълно завършения си дисертационен текст **поне 3 месеца по-рано** от датата на изтичането на периода на обучение. Това се налага, тъй като научният ръководител преценява готовността на текста за защита в период от един месец (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 65 (1) и ако оценката му е положителна, трудът се насочва към първичното звено. На първия Катедрен съвет научният ръководител докладва готовността за защита на дисертационния текст, а Катедреният съвет определя двама рецензенти, дата и час за предварителното обсъждане на труда.

Паралелно с насочването на труда към първичното звено той трябва да премине през **Процедура за проверка на оригиналността на дисертационни трудове** съгласно Правилника за

¹⁷ При повечето области коефициентът за статията трябва да се раздели поравно между съавторите, като с "n" се означава техният брой.

¹⁸ Приет с решение на Академичния съвет на 31 октомври 2018 г., изменен и допълнен с решения на Академичния съвет от 25 септември 2019 г., 30 октомври 2019 г., 29 януари 2020 г., 26 февруари 2020 г., 27.05.2020 г., 21.10.2020 г. и от 16 декември 2020 г.

условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ от 26.02.2020 г. и Процедурата за проверка на оригиналността чрез използване на интегрирана в средата за електронно обучение приставка в Софийски университет „Свети Климент Охридски“. На сайта на ФЖМК процедурата е на адрес: https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/universitet_t/fakulteti/fakultet_po_zhurnalistika_i_masova_komunikaciya/specialnosti/doktorantska_programa.

Във Факултета по журналистика и масова комуникация процедурата се осъществява в следните стъпки:

- Ако научният ръководител прецени, че дисертационният труд е готов за защита във формално и съдържателно отношение, той насочва докторанта си към **оторизирания от всяка катедра представител**, който да го информира по имейл и да му изпрати връзка за достъп към платформата, в която трябва да качи дисертацията си, за да премине през проверката за оригиналност.

Оторизираните представители по катедри са:

- гл. ас. д-р Георги Александров, катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“ - bozhidarova@uni-sofia.bg
- гл. ас. д-р Петър Айолов, катедра „Радио и телевизия“ - pajolov@uni-sofia.bg
- гл. ас. д-р Никола Вангелов, катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“ - nlvangelov@uni-sofia.bg
- гл. ас. д-р Калин Калинов, катедра „Комуникация и аудио-визуална продукция“ - kkalinov@uni-sofia.bg
- гл. ас. д-р Екатерина Титова, катедра „История и теория на журналистиката“ - titova@uni-sofia.bg

В платформата Мудъл са създадени пространства за всяко първично звено, обучаващо докторанти, в които да се осъществи проверката.

- След получаването на достъп докторантът собственоръчно подписва **декларация за авторство** на своята работа в платформата за защита (Мудъл), след което качва текста в съответното пространство, запазено за катедрата. Текстът трябва да е в електронна форма в един от следните формати: ODT, DOC или DOCX (Microsoft Word).
- Оторизираният представител извършва проверка чрез Системата за превенция на плагиатство за съвпадения в текста на дисертацията с текстове от други източници. В резултат от проверката в средата за електронно обучение се генерира **Доклад за сходство** за дисертационния труд, въведен за проверка.
- Докторантът получава достъп до Доклада за сходство, а оторизираното лице го изпраща до научния ръководител (по имейл), като при необходимост го уведомява и лично.
- При липса на данни за неправомерна употреба на текст от чужди източници и след като научният ръководител се запознае с Доклада за сходство, той взема решение за стартиране на процедурата по защита на дисертационния текст, като изготвя въз основа на

анализ на Доклада за сходство **Становище**, в което потвърждава и коментира резултатите от Доклада, включително и коефициентите на сходство 1 и 2, както и опитите да се скрие нерегламентирано позоваване на чужд труд ("Alert"), ако са открити такива. Становището изпраща на инспектора на съответното първично звено, което обучава докторанта, и на инспектора по докторските програми на ФЖМК.

- Според чл. 65 (5) не по-късно от 14 дни преди датата за предварително обсъждане на дисертационния труд докторантът представя на ръководителя на първичното звено (катедрата) документи, описани в ПУРПНСЗАДСУ, сред които и „доклад за сходство от наличната в СУ електронна система за превенция срещу плагиатство, потвърден от научния ръководител“.
- При констатирани неправомерни заимствания в Доклада за сходство, научният ръководител не допуска работата до защита. Допуска се и отчисляване без право на защита, ако научният ръководител прецени тежестта на заимстванията като висока и предложи на Катедрения съвет такова решение. Ако научният ръководител прецени, че заимстванията могат да се отстранят, без да намалеят интерпретационната стойност и приносите на изследването, докторантът трябва да преработи текста си и да предаде отново преработения дисертационен текст за проверка, като се следва същата процедура. В този случай научният ръководител изрично посочва в Становището, че това е повторна процедура за проверка на докторанта.

Не по-късно от 14 дена преди датата за предварителното обсъждане докторантът предава в първичното звено: дисертацията и автореферата в два екземпляра и пидиеф формат на електронен носител, **заявление** до ръководителя на звеното и доклад за сходство/становище от научния ръководител (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 65 (5)).

При успешно преминало предварително обсъждане на дисертационния труд Катедреният съвет насочва дисертацията към публична защита и определя състава на научното жури (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 67 (1) и (2)). Документите, които се подават при научния секретар на докторските програми за публична защита на дисертацията, са описани в ПУРПНСЗАДСУ, чл. 67 (5).

ПУБЛИЧНА ЗАЩИТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТЕКСТ

Публичната защита протича в следния ред:

- председателят на научното жури представя докторанта;
- докторантът прави кратко изложение на основните резултати от научното изследване (може да използва специално подготвена презентация);
- членовете на журито представят своите оценки, изразени писмено в рецензиите и становищата, както и задават въпроси, правят допълнителни бележки;

- докторантът отговаря на изразените становища;
- всеки член на журито обявява публично своята оценка – положителна или отрицателна, като са нужни три и повече положителни оценки, за да се счита, че дисертационният труд е успешно защитен;
- председателят на научното жури обявява резултата от защитата (ПУРПНСЗАДСУ, чл. 71 (1), (2) и (3)).
- В същия член, ал.4 от Правилника е описан вариантът за реакция при неуспешно защитена дисертация.

Със съгласието на докторанта защитеният дисертационен труд може да бъде публикуван в [Електронната библиотека „Медии и комуникации“](#) в Научноизследователския портал на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, като се подпише **декларация за съгласие за електронен достъп** и текстът на дисертацията се изпрати на г-н Гриша Атанасов на имейл: gatanasov@uni-sofia.bg.

Факултетът по журналистика и масова комуникация е един от факултетите в СУ, в който броят на докторантите и на успешно защитилите докторанти е висок. Освен това се полага непрекъснатата грижа за приобщаване на вече защитилите дисертация чрез програмата „Млади учени и постдокторанти“, като всяка година се обявява конкурс за проектно предложение на сайта на Факултета. Учебните програми в бакалавърските и магистърските специалности са отворени за предложения за избираеми, факултативни и задължителни дисциплини от получилите образователната и научна степен „доктор“ по Медии и комуникации. Все по-активно академичният състав се попълва с млади преподаватели, получили докторската си степен във ФЖМК. Тяхното кариерно израстване се основава на сериозната подготовка и експертиза, която предлага обучението в докторската програма „Медии и комуникации“.

Екип на ФЖМК, оторизиран да ръководи обучението в докторската програма:

Проф. д-р Веселина Вълканова – декан на ФЖМК

Проф. д-р Николай Михайлов – зам.-декан по научноизследователската дейност и докторските програми

Ръководителите на катедри във ФЖМК

Администратор на докторската програма:

Инспектор Мариела Николова